

Taşımali İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği)

The Practice of Transportational Teaching at Primary Level (in case of Uşak)

Asım ARI

G.Ü. Gazi Eğitim Fak., Eğitim Bilimleri Böl. EPÖ Anabilim Dalı Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, "Taşımali İlköğretim Uygulaması"nı değerlendirmektir. Bu amaçla, Uşak ili örneklem olarak alınarak incelendi. Araştırmada bilgi toplamak için hazırlanan iki farklı anket, öğretmen ve öğrencilere uygulandı. Araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde verilerek tartışıldı. Bulgularından elde edilen bazı sonuçlar ise şunlardır: Taşımali öğrencilerin birçoğunda baş ağrısı en fazla hissedilen bir rahatsızlık olup, öğrenciler arasında kısmi de olsa gruplaşmalar vardır. Öğretmenler, sabah ilk derste öğrencileri derse motive etmekte zorluk çekmektedir. Öğretmenler, öğretim sırasında en çok karşılaştıkları problem olarak "derse hazırlıksız gelme" olduğunu belirtmekte ve öğretmenlerin çok azı, taşıma merkezi olan okulların fiziki imkanlarını yeterli bulmaktadır. Velilerin, okuldaki veli toplantılarına katılım oranları düşük olup veliler, çocuklarının öğrenimleri ile yeterince ilgilenmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Taşımali Öğretim, İlköğretim, Değerlendirme.

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate "The Practice of Transportational Teaching at Primary Level" in case of Uşak. Two different questionnaires were administered to both students and teachers. Findings were presented by using tables and discussed. Some interesting findings indicated that headache is one of the illnesses felt by students related to transportational teaching. Findings also suggested that students formed groups among themselves. One of the interesting results of this study was that teachers had difficulties for motivating students to the first lesson. Most of the teachers participated to this study, also claimed that schools for transportational teaching had not enough physical conditions. They also reported that the parents of the students in this type of teaching had not enough attention to their childs' educational situations.

Key Words: Transportational Teaching, Primary Level, Evaluation

1. GİRİŞ

Bu araştırmanın amacı, “Taşımali İlköğretim Uygulaması”nı değerlendirmektir. Ülkemizde, hem dağınık bir yerleşimin mevcut olması, hem de bir çok yerleşim yerinin nüfusunun az olması, buralara ilköğretim okullarının açılmasını güçleştirmektedir. Nüfusu az, bu dağınık yerleşim birimlerindeki öğrencileri birleştirilmiş sınıf uygulamasından kurtararak, onlara müstakil sınıflarda daha iyi bir eğitim-öğretim imkanı vermek amacıyla “Taşımali İlköğretim Uygulaması” gerçekleştirilmektedir. İlköğretimin kesintisiz sekiz yıl zorunlu olmasıyla taşımaliğin önemi daha da artmıştır. Taşımali uygulamada her ne kadar eksiklikler ve aksaklıklar yaşanıyor olsa da “Taşımali İlköğretim Uygulaması” Türkiye şartlarının bir gerçeği ve zorunluluğu olup, eğitim-öğretimimize çok büyük katkı sağlamaktadır.

1.1. İlköğretim

İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir (Resmi Gazete, 1997: 2). İlköğretim, 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim - öğretimini kapsar. Bu çağ, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter (Resmi Gazete, 1983:6). İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır.

İlköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; her çocuğa iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek; her çocuğu ilgi, istidat ve kabiliyeti yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır (Sönmez, 1998: 6).

İlköğretim, sahip olduğumuz kültürün geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında; çağın şartlarına uygun olarak yaşam kalitesinin yükseltilmesinde; demokratik bir toplum oluşturulmasında temel teşkil eder.

İlköğretimin sekiz yıl kesintisiz zorunlu olması 10. Milli Eğitim Şurası'ndan başlayıp, 15. Milli Eğitim Şurası'na uzanan bir süreçte akademik olarak tartışılıp 1971-1972

öğretim yılında da pilot uygulaması başlatıldı (MEB, 1997: 3). Bu ilk pilot uygulama bir müddet terk edilse de 1981-1982 öğretim yılında bu uygulamaya tekrar devam edildi (Aşıcı, 1994: 41).

Nihayet, 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesini sağlayan "**4306 Sayılı Kanun**" 18.08.1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. İlk yıl esnek tutulan yasa, ikinci yıl tam olarak uygulandı. İlköğretime devamı görebilmek için, 1997-1998 ile 1998-1999 öğretim yıllarında 6. sınıfa kayıt olan öğrenci sayılarını karşılaştıracak olursak Tablo 1'de durum şöyledir (MEB, 1998: 48-50):

Tablo 1: *Altıncı Sınıf Öğrenci Sayısında Gelişmeler*

	1997-1998 Öğretim Yılı			1998-1999 Öğretim Yılı ve Artış Oranı (%)					
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Artış	Köy	Artış	Toplam	Artış
Kız	297,887	45,602	343,489	387,296	30,0	119,341	161,7	506,637	47,5
Erkek	430,155	92,343	522,498	471,226	9,5	149,534	61,9	620,760	18,8
Toplam	728,042	137,945	865,987	858,522	17,9	268,875	94,9	1,127,397	30,2

1998-1999 öğretim yılında, 1997-1998 öğretim yılına göre ilköğretim altıncı sınıfa kayıt olan öğrenci sayısında büyük bir artış sağlandığı görülmektedir. Şehirlerde altıncı sınıfa kayıt olan öğrencilerde %17.9 artış sağlanırken, köylerde %94.9 artış sağlanmıştır. Kız öğrencilerde, erkeklere göre daha fazla artış yaşandığı görülmektedir. Özellikle köylerde yaşayan kız öğrencilerin 6. sınıfa kayıt oranlarının bir önceki yıla göre %161.7 seviyesine ulaşması dikkat çekicidir. Sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim, köylerde oturan öğrencilerin, özellikle de buradaki kız öğrencilerin ilköğretim ikinci kademe eğitimi almalarında büyük bir katkı sağladığı görülmektedir.

1.2. Taşımali İlköğretim Uygulaması

Nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ve birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan mecburi öğrenim çağındaki öğrencilerin merkezi yerlerdeki ilköğretim kurumlarına gününbirlik taşınarak, eğitim öğretim verilmesini sağlamak amacıyla (MEB 1994: 4); MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü'nce 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren Kırıkkale ilinde 3, Kocaeli ilinde 2 merkezde olmak üzere, deneme mahiyetinde pilot uygulama olarak "Taşımali İlköğretim Uygulaması" başlatıldı. Bu öğretim yılında, 2 ilin 12 okul ve yerleşim biriminden 305 öğrenci beş merkez okula taşındı. MEB, arzuladığı verimi elde etmesi üzerine de 1990-1991 öğretim yılından itibaren "Taşımali İlköğretim Uygulaması"na geçti.

Taşımali İlköğretim Uygulaması ile, 1990-1991 öğretim yılında dokuz ilin 35 ilçesine bağlı 258 okul ve yerleşim biriminden 3289 öğrenci 78 merkez okula, 1991-1992 öğretim yılında 29 ilin 160 ilçesine bağlı 1094 okul ve yerleşim biriminden 18256 öğrenci 408 merkez okula taşındı. Bu uygulama ülke geneline yaygınlaştırılarak devam etti.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçildiği 1997-1998 öğretim yılında 72 ilin 740 ilçesine bağlı 18.213 okul ve yerleşim biriminden 281.833 öğrenci 4.804 merkez okula, 1998-1999 öğretim yılında da 77 ilin 811 ilçesine bağlı 27.093 okul ve yerleşim biriminden 521.784 öğrenci 5.700 merkez okula taşındı.

Ülkemizde, küçük yerleşim birimlerinin çok ve dağınık oluşu ilköğretimde istenilen başarıya ulaşılamamasının en büyük sebeplerinden biri olmuştur. Sekiz yıl kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmesiyle birlikte, küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin, bu uygulamadan nasıl yararlandırılacağı gündeme geldi. Bu gibi yerleşim birimlerine eğitim öğretim hizmetlerinin (okul, öğretmen, araç-gereç vb.) yeterli seviyede götürülmesi, eğitim ekonomisi açısından pahalı olmakta, maliyeti azaltma çabaları da hizmetin niteliğini düşürmektedir. Her şeyden önce, bu küçük yerleşim birimlerinden her birine, bir ilköğretim okulunun götürülüp götürülemeyeceği de

ortadadır. Netice itibariyle, küçük yerleşim birimlerinde nitelikli bir ilköğretimin verilebilmesi için "taşımali ilköğretimin" gerekliliği de açıkça ortadadır.

1.3. Karşılaşılan Sorunlar

Dağınık bir yerleşime sahip ülkemizde, Taşımalı İlköğretim Uygulamasının gerekliliği ve faydalı olduğu ortadadır. Ancak, bu uygulamada bazı sorunlarla da karşı karşıya gelinmektedir. Taşımalı ilköğretim uygulaması üzerine yapılan araştırmalarda, bu sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Başlıca sorunlar şöyle özetlenebilir:

-Taşıma merkezlerinin fiziki durumu ve eğitim araç gereçleri yeterli değildir (Ergüneş ve Altunsaray, 1998: 198).

-Öğrencileri taşıyan araçların kapasiteleri ve kışın ısınmaları yeterli değildir (Ergüneş ve Altunsaray, 1998: 198).

-Yöre halkının servis araçlarına binmeleri, çocukların ayakta gidip gelmesine neden olmakta, yolların bozuk olması taşıma işini aksatmaktadır (Karakütük, 1998: 19).

-Taşımalı İlköğretim Okullarında taşımalı gelen öğrencilere, okula uyumları konusunda yardımcı olabilecek bir rehber öğretmen görevlendirilmemiştir (Karakütük, 1998: 20).

-Taşıma merkezlerine İl Milli Eğitim Müdürlüğü sağlık ekiplerince sağlık hizmetlerinin verilmesi yeterli değildir (Ergüneş ve Altunsaray, 1998: 198).

-Kamuoyuna taşımalı eğitim sisteminin faydaları tam olarak anlatılamamış ve taşınan köy okulları atıl vaziyette kalmıştır (Tunçkaya, 1996: 22).

-Öğretmen, yönetici ve veliler, taşıma esnasında velilerin endişeye kapıldıklarını ifade etmişlerdir (Büyükkaragöz ve Şahin, 1995: 49).

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Uşak İli taşımalı ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin mevcut durumla ilgili görüşlerine dayalı olarak, "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"nı değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın, ilköğretim uygulamalarına yönelik olarak yapılacak geliştirme ve yenileştirme çalışmalarına fayda sağlaması; bu konuyla ilgili yeni araştırmalar yapacak araştırmacılara yol göstermesi beklenmektedir.

2. YÖNTEM

Tarama modeli ile yapılan araştırmada, mevcut Taşımali İlköğretim Uygulaması, bilgi toplanarak betimlenmeye çalışılmış, örneklem olarak alınan okullardaki öğretmen ve öğrenci örneklemine öğretmen ve öğrenci anketi uygulanarak, toplanan veriler analiz edilmiştir.

Araştırma evrenini, Uşak ili merkez ve ilçelerindeki 57 taşımali ilköğretim uygulaması yapılan okul ve bu okullardaki öğretmen ve öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme ise, il merkezi, Banaz ve Eşme ilçelerinden birer taşımali ilköğretim okulu ve bu okullardan da toplam 30 öğretmen ve 178 öğrenci oluşturmaktadır.

Öğretmen anketi, örneklem olarak seçilen üç ilköğretim okulunda görevli tüm idareci ve öğretmenlere; öğrenci anketi ise, örneklem olarak seçilen okulların 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarından tesadüfi olarak seçilen öğrencilere 1998-1999 öğretim yılı Haziran ayında uygulanmıştır.

Aşağıda araştırmada ortaya çıkan ilginç bulgular verilmektedir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğretmen ve öğrenci anketlerinden elde edilen bulgular, aşağıda şu sırayla verilerek tartışılmıştır: Öğrencilerin hissettikleri rahatsızlıklar; Öğrencilerin derse motivasyonu; Öğretim sırasında karşılaşılan sorunlar; Öğrencilerin okula uyumları; Öğrenciler arasındaki arkadaşlık ve kaynaşma; Velilerin çocuklarının öğrenimle ilgilenme durumları; okulun fiziki imkanları; öğrencilerin başarı ve okula devam durumları; Öğretmen ve öğrencilerin tercih ettikleri okul türü.

Tablo 2: Öğrencilerde Gözlenen Fiziksel ve Psikolojik Rahatsızlıklar

Rahatsızlık Türü		Evet	Bazen	Hayır	Toplam
Psikolojik rahatsızlık	Sayı	9	11	10	30
	Yüzde	30,0	36,7	33,3	100,0
Fizikse rahatsızlık	Sayı	6	21	3	30
	Yüzde	20,0	70,0	10,0	100,0

Tablodan da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte biri (%33,3), öğrencilerde -aile özlemi, isteksizlik, sinirlilik gibi- psikolojik rahatsızlıkları hiç gözlemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bazen veya genellikle ruhsal rahatsızlıklar gözlemeleri, öğrencilerin anne-baba, yaşadıkları çevre ve kişilerden bir süreliğine de olsa uzak kalmalarına bağlanabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece onda biri (%10), öğrencilerde -uykusuzluk, mide bulantısı, kusma, baş ağrısı, yorgunluk gibi- fiziksel rahatsızlıklar gözlemediklerini belirtmişlerdir. Taşınmalı uygulamada, bu gibi rahatsızlıkların fazla oluşu, öğrencilerin sabah erkenden yola çıkarak, uzak mesafelerden gelmelerine; diğer bir ifadeyle günün ilk saatlerinde yapılan yolculuğa bağlanabilir. Araçların durumu (yeni, rahat, koltuk sayılarının öğrenciler için yeterliliği, araçlara çevre halkının binmeleri...), yolun durumu (bozuk, çok virajlı, uzun...) gibi faktörler de ayrıca öğrencileri yolculuk esnasında etkileyebilmektedir. Öğrencilere ne tür rahatsızlıklar hissettikleri sorulduğunda verilen cevaplar Tablo 3'te yer almaktadır;

Tablo 3: Öğrencilerin Okulda En Çok Hissettikleri Rahatsızlık Türü

Hissedilen rahatsızlık türü	Sayı	Yüzde
Baş Ağrısı	77	43,3
Karın Ağrısı	27	15,2
Mide Bulantısı	11	6,2
Başka	4	2,2
Hissetmiyorum	59	33,1
Toplam	178	100,0

Öğrencilerin yaklaşık üçte biri (%66,9) okulda kendinde rahatsızlık hissettiğini belirtmiştir. Baş ağrısı, öğrencilerde yüksek oranda (%43,3) hissedilen bir rahatsızlık olarak dikkat çekmektedir. Bu durum, yukarıda da açıklandığı gibi, öğrencilerin yolculuk yapmalarına bağlanabilir. Çalışmada ortaya çıkan diğer bir bulgu da, öğretmenlerin öğrencilerini derse motive etmede çektikleri zorluk konusundadır. Tablo 4 bu konudaki bulguları göstermektedir.

Tablo 4: Öğretmenlerin, Öğrencileri Derse Motive Etmekte Çektikleri Zorluk

Sabah ilk derste			Diğer derslerde		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
Genellikle	4	13,3	Sabah derslerinde	4	13,3
Bazı günler	12	40,0	Öğleden sonraları	8	26,7
Bazı sınıflarda	6	20,0	Çok nadir	10	33,3
Hiçbir zaman	8	26,7	Hayır, hiç çekmiyorum	8	26,7
Toplam	30	100,0		30	100,0

Öğretmenlerin sadece yaklaşık beşte biri (%26,7) sabah ilk derste öğrencileri derse motive etmekte hiçbir zaman zorluk çekmediklerini belirtmişlerdir. Taşınmalı öğrencilerin sabah uzak mesafelerden araba ile gelmeleri sonucu sabahları yorgun olabilecekleri düşünülürse, sabah ilk derste, derse motivede zorluk çekilmesi şaşırtıcı değildir. Günün diğer derslerinde bu duruma bakıldığında, öğleden sonraki derslerde sabah derslerine oranla daha fazla zorluk çekmesi, günün ilk yarısının verdiği yorgunluk ve öğle yemeğinin oluşturduğu rahavettir. Öğretmenlere, öğretim sırasında en çok karşılaştıkları problemler sorulduğunda, elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 5’de gösterilmektedir.

Tablo 5: Öğretim Sırasında En Çok Karşılaşılan Problemler

Problemler	Sayı	Yüzde
Derse hazırlıksız gelme	13	43,3
Araç-gereç eksikliği	10	33,3
Velilerin yardımcı olmaması	3	10,0
Ödevlerin yapılmaması	1	3,3
Disiplin problemleri	2	6,7
Başka	1	3,3
Toplam	30	100,0

Öğretim sırasında en çok karşılaşılan problem olarak büyük oranla (%43,3) “derse hazırlıksız gelme” olduğu görülmektedir. Bu duruma, öğrencilerin evlerine ulaştıklarında yolun verdiği yorgunluk ve yolda geçen süreden dolayı okul dışında öğrenciye kalan zamandaki daralma etkili olabilmektedir. Öğrencinin dersleri için zaman sıkıntısında, kırsal yaşamın getirdiği çocuklara da iş paylaşımı yapılmasının etkili olabileceği söylenebilir.

Derse hazırlıklı gelme, öğrencinin eğitim-öğretim için yapması gereken bir görev diğer bir ifadeyle ödevdir. Ödevlerin yapılmaması da, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından problem olarak görülmektedir. Öğrencilere ödevlerini yapmakta zorluk çekip çekmedikleri sorulduğunda, elde edilen bulgular Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6: *Ev Ödevlerini Yapmakta Çekilen Zorluk*

	Sayı	Yüzde
Genellikle	17	9,5
Bazen	97	54,5
Hayır	64	36,0
Toplam	178	100,0

Öğrencilerin, üçte ikisi (%64) ev ödevlerini yapmakta -vaktin kalmaması, yorgunluk, isteksizlik gibi- nedenlerden dolayı zorluk çekmelerini belirtmişlerdir. Bu durum yukarıda ortaya çıkan “derse hazırlıksız gelmenin en fazla karşılaşılan problem olduğu” (Tablo 9) ile paralellik göstermekte olup, yine aynı şekilde açıklanabilir.

Taşınarak bir merkezde toplanan öğrencilerin okula uyumlarına ve aralarındaki arkadaşlık ve kaynaşmaya bakacak olursak, elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin okula uyumları ve Öğrenciler arasındaki arkadaşlık ve kaynaşma

Öğrencilerin okula uyumları			Öğrenciler arasındaki arkadaşlık ve kaynaşma		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
Hepsi uyumlu	10	33,3	Gayet iyi	9	30,0
Yarıdan çoğu uyumlu	15	50,0	Normal	12	40,0
Bazıları uyumlu	4	13,3	Gruplaşmalar var	8	26,7
Çok azı uyumlu	1	3,3	Zorlanıyorlar	1	3,3
Total	30	100,0		30	100,0

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin, sadece üçte birinin (%33,3) öğrencilerinin hepsinin okula uyumlu olduğunu; öğrenciler arası arkadaşlık ve kaynaşmada yaklaşık dörtte birinin de (%26,7) öğrenciler arasında gruplaşmalar olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu durum öğrencilerin, farklı çevrelerden (köy, mahalle) gelmeleri ile ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerin, aynı taşıma biriminden geldikleri arkadaşları ile samimi arkadaşlık kurmaları şaşırtıcı değildir. Ancak, öğrencilerin yaşadığı çevrenin dışına çıkarak farklı çevre ve insanlarla karşılaşmaları, öğrencilerin sosyalleşmelerinde taşınmalı uygulamanın verdiği olumlu bir katkıdır. Öğrencilerin, samimi oldukları arkadaş sayılarına bakacak olursak, elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin Okulda-Sınıfta Samimi Olduğu Arkadaş Sayısı

Samimi Olduğu Arkadaş Sayısı	Sayı	Yüzde
0 – 4	82	46,1
5 – 19	88	49,4
20 ve üzeri	8	4,5
Toplam	178	100,0

Öğrencilerin, yaklaşık yarısının (%46,1) dört ve daha az arkadaşlarının olduğunu belirtmeleri, neredeyse öğrencilerin yarısının az sayıda arkadaşlarının olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin farklı çevrelerden (köy, mahalle) gelmeleri, arkadaşlık kurmalarında dezavantaj oluşturabilmektedir.

Eğitim-öğretimde, okul-aile işbirliğinin önemi tartışılmaz. Taşınmalı ilköğretim okullarında, okul-aile işbirliğinin ne kadar gerçekleştiği, bu konuyla ilgili bulguların verildiği Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9: *Velilerin, Okuldaki Veli Toplantılarına Katılım Oranları ve Öğretmenlerin İstediklerinde Velilere Ulaşabilme Durumları*

Veli toplantılarına katılım			Velilere istenildiğinde ulaşılabilme		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
% 25'ten az	4	13,8	Her zaman	1	3,3
%25-50	13	44,9	Genellikle	15	50,0
%50-75	9	31,0	Bazen	13	43,3
%75'ten fazla	3	10,3	Hiçbir zaman	1	3,3
Toplam	29	100,0		30	100,0

Velilerin, okuldaki veli toplantılarına katılım oranlarının düşük olduğu ve öğretmenlerin velilere ulaşmak istediklerinde yaklaşık yarısının (%53,3) bunu her zaman veya genellikle gerçekleştirebildikleri görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, okul-aile işbirliği düşük seviyede gerçekleşmektedir. Burada velilerin, öğrenim görülen okul ile farklı köy ya da mahallelerde oturuyor olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Velilerin, çocuklarının öğrenimleri ile ne kadar ilgilendiklerini gösteren bulgular Tablo 10’da verilmektedir.

Tablo 10: *Velilerin çocuklarının öğrenimleriyle ilgilenme derecesi*

	Öğretmenlere göre		Öğrencilere göre	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yeterince	2	6,7	124	69,7
Az	25	83,3	44	24,7
Hiç ilgilenmiyorlar	3	10,0	10	5,6
Toplam	30	100,0	178	100,0

Tablo 10 incelendiğinde; velilerin, öğrencilerinin öğrenimleriyle yeterince ilgilendiğini belirten öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında büyük bir fark vardır. Öğretmenlerin onda dokuzundan da fazlasının (%93,3) velilerin yeterince ilgilenmediğini belirtmesi, oldukça yüksek bir orandır. Bu oranın öğrencilerde üçte bir (%30) gibi olması, çok

küçük de değildir. Görülüyor ki; okullarda, velilerin öğrencileri ile yeterince ilgilenmeleri istenilen düzeyde değildir. Taşımali okullarda, öğrenci velilerinin çocuklarının öğretimi ile yeterince ilgilenmemesinin nedenleri olarak, okulun yerleşim yerlerinin dışında bir yerde olması; taşıma birimlerinin genellikle kırsal alanlardan olması ve veliler çiftçilik-hayvancılık ile uğraştıklarından, bunun için velilerin daha az zaman ayırabilmeleri gösterilebilir.

Eğitim-öğretimin verimliliği için gerekli olan okulun fiziki imkanlarının yeterliliği ile ilgili öğretmen anketinden elde edilen bulgular Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11: *Okulun Fiziki İmkanlarının Yeterliliği*

Okulun fiziki imkanları	Sayı	Yüzde
Evet, yeterli	4	13,3
Hayır, yetersiz	11	36,7
Sınıflar yeterli, diğerleri yetersiz	15	50,0
Toplam	30	100,0

Okulların, fiziki imkanlarının (sınıf, kütüphane, laboratuvar, revir vs.) öğretim için yeterli olmadığı, sadece sınıfların belli bir oranda yeterli olduğu açıkça görülmektedir. Taşıma merkezi okullarda yemekhanenin veya sadece yemek yenilebilecek uygun bir salona ihtiyaç vardır. Taşıma merkezlerinde, özellikle kış günlerinde öğrencilerin öğle yemeğinden arta kalan zamanlarını değerlendirebilecekleri, sınıflardan farklı bir ortamda bu zamanlarını geçirebilecekleri bir dinlenme veya spor salonu ile rahatsızlanan öğrencilerin istirahat edebileceği bir revir olması oldukça önemlidir. Günün herhangi bir zamanında rahatsızlanan öğrencinin eve gidebilmesi, akşam servis aracılığıyla mümkün olabildiğinden, birkaç yataklı revirin gerekliliği ortadadır.

Taşımali öğrencilerin okula devam ve başarı durumları ile ilgili bulgular Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12: Öğrencilere Göre, Sınıftaki Başarı Durumları ve Devamsız Oldukları Gün Sayısı

Öğrencilerin sınıftaki başarı durumları			Okula devamsız oldukları gün sayısı		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
Çok iyi – iyi	88	49,4	0 – 5 Gün	127	72,2
Orta	41	23,0	6 – 10 Gün	33	18,8
Zayıf	5	2,8	11 – 15 Gün	11	6,2
Bilmiyorum	44	24,7	15 Günden Fazla	5	2,8
Toplam	178	100,0		176	100,0

Öğrencilere başarı durumları sorulduğunda dikkati çeken, öğrencilerin ne kadarının kendilerini “başarılı veya başarısız” bulduğu değil de, dörtte bir (%24,7) gibi küçümsenemeyecek oranda öğrencinin başarıları hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadıklarıdır. Eğitim-öğretim yılı sonunda yapılan bu çalışmada, öğrencilerin okula devamsızlık oranlarının -farklı mahalle ya da köylerden, özellikle kırsal alanlardan geliyor olmalarına rağmen- düşük çıkması sevindirici bir durum olup, taşınmalı uygulamanın benimsendiğinin bir göstergesidir.

Çalışmada ortaya çıkan bir diğer bulgu da, taşınmalı ilköğretim okullarının, bu okullarda göreve yapan öğretmen ve öğrenim gören öğrenciler tarafından ne kadar tercih edildiğidir. Tablo 13, bu konudaki bulguları göstermektedir.

Tablo 13: Öğretmen ve Öğrencilerin Tercih Ettikleri Okul Türü

Okul türü	Öğretmenlerin çalışmak istediği		Öğrencilerin öğrenim görmek istediği	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Normal	30	100,0	116	65,2
Taşınmalı	0	0,0	33	18,5
YİBO	0	0,0	29	16,3
Toplam	30	100,0	178	100,0

Araştırma katılan öğretmenlerin tamamı ve öğrencilerin üçte ikisi (%65,2) “Normal İlköğretim Okullarını” tercih etmiştir. Öğretmenlerin bu kararında, normal ilköğretim okullarında, taşınmalı ve yatılı okullara göre eğitim-öğretimde daha az güçlük karşılaşıyor olması etkili olabilmektedir. Öğrencilerin sadece beşte birinden de az bir

kısmı (%18,5) taşınmalı ilköğretimi tercih etmiştir. Yatılı okulları tercih eden öğrenciler ise çok azdır. Bu durum öğrencilerin, taşınmalı yada yatılı uygulamadan çok normal ilköğretim okullarında öğrenim görmek istediğini göstermektedir.

Taşınmalı ilköğretim uygulamasında karşılaşılan -yukarıda bazıları açıklanan- bu gibi güçlüklerden dolayı öğretmenler ve öğrencilerce taşınmalı ilköğretim okulları tercih edilmemekte, normal ilköğretim okulları tercih edilmektedir. Bu durum, şartları içinde değerlendirilirse gayet doğaldır. Fakat, Türkiye coğrafyasında ve Türkiye gerçeklerinde Taşınmalı İlköğretim Uygulaması bir ihtiyaç, bir zorunluluk olduğu gözardı edilmemelidir. Mevcut şartlara bakıldığında, taşınmalı uygulamanın eğitim-öğretimimiz için sağladığı yararlar, özellikle fırsat ve imkan eşitliğine katkısı çok önemlidir.

4. SONUÇ

Araştırmadan çıkan temel sonuçlar aşağıda maddeler halinde verilmektedir.

Taşınmalı öğrencilerde, psikolojik veya fiziki bazı rahatsızlıklar -en fazla da baş ağrısı- hissedildiği görülmektedir.

Öğretmenler, sabah ilk derste öğrencileri derse motive etmekte zorluk çekmektedirler.

Öğretmenler, öğretim sırasında en çok karşılaştıkları problem olarak “derse hazırlıksız gelme” olduğunu belirtmektedirler.

Öğrencilerin yarısının samimi olduğu arkadaş sayısı az olup, öğrenciler arasında kısmi de olsa gruplaşmalar vardır.

Velilerin, okuldaki veli toplantılarına katılım ve öğretmenlerin istediklerinde velilere ulaşma oranları düşüktür. Veliler, çocuklarının öğrenimleri ile yeterince ilgilenmemektedir.

Öğretmenlerin çok azı taşıma merkezi olan okulların fiziki imkanlarını yeterli bulmaktadır.

Öğrencilerin okula devamsızlık oranları -farklı mahalle ya da köylerden, özellikle kırsal alanlardan geliyor olmalarına rağmen- düşüktür.

Araştırma katılan öğretmenler ve öğrenciler, daha çok Taşınmalı İlköğretim Okullarını değil de, Normal İlköğretim Okullarını tercih etmiştir.

5. ÖNERİLER

Öğrencilerde görülen baş ağrısı gibi rahatsızlıkların giderilmesi ve özellikle ilk derste derse motivasyonun daha iyi gerçekleşmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Öğrencilerin okula uyumlarının ve birbirlerine kaynaşmalarının iyi derecede gerçekleşmesi için, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin verilmesine önem verilmelidir.

Okul-aile işbirliğinin güçlendirilmesi için çaba sarfedilmeli, çocuklarının öğretmenleri ile daha fazla ilgilenmeleri için veliler bilinçlendirilme ve öğrencilerin derse hazırlıklı gelmeleri için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Taşınmalı ilköğretim okullarının öğretmenler ve öğrenciler için cazip hale getirilmesi için, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınmalı, taşıma merkezi okulların kütüphane, laboratuvar, revir, yemekhane, spor salonu gibi fiziki imkanları ve diğer mevcut şartları iyileştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aşıcı, H. (1994). İlköğretim Uygulamasına Geçilen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler, *Çağdaş Eğitim* 201, 41-45.
- Büyükkaragöz, S. ve Şahin H. (1995). Taşınmalı İlköğretim Uygulaması, *Eğitim ve Bilim*, 96, 38-50.
- Ergüneş, Y. ve Altunsaray A. (1998). *Taşınmalı İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi*, Cumhuriyetin 75. yılında İlköğretim I. Ulusal Sempozyumu, Tekışık Yayıncılık, s.189-200, Ankara.
- "İlköğretim ve Eğitim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin... Dair Kanun (2917 sayılı kanun)", *Resmi Gazete*, 18192; 15 Ekim 1983.
- "İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıracılık... Hakkında Kanun (4306 sayılı kanun)", *Resmi Gazete*, 23084; 18 Ağustos 1997.
- Karakütük, M. (1998). Taşınmalı İlköğretim Uygulaması ve Sorunları: Sincan Örneği, *Eğitim ve Bilim*, 108, 16-21.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1998). *Cumhuriyetin 75. Yılında Gelişmeler ve Hedefler*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1997). *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması İle İlgili Sorunlar ve Cevaplar*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1994). *Taşınmalı İlköğretim Yönergesi*, Ankara.
- Sönmez, A. (1998). *İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tunçkaya, S. (1996). Taşınmalı Eğitim Sistemi Üzerine, *Çağdaş Eğitim*, 223, 21-22.